

**CONSEIL DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE
RAAD VOOR HET WETENSCHAPSBELEID**

RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Advies nr. 53

Betreffende de nota inzake de strategie voor de investering van de Europese fondsen

in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (EFRO)

De Raad voor Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (RWBBHG) is een onafhankelijk adviesorgaan van de Brusselse regering. Deze raad bestaat uit vertegenwoordigers van universiteiten en hogescholen, werkgevers, werknemers en centra voor collectief onderzoek van de regering.

1. CONTEXT

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) heeft als doel de economische, sociale en territoriale verschillen binnen de 28 lidstaten van de Europese Unie te beperken. Het EFRO-reglement stelt "programmeringsperiodes" van zeven jaar vast om de projecten in de verschillende Europese regio's te realiseren (plus twee of drie jaar om de projecten indien nodig af te werken).

De investeringen van de EU tijdens de periode 2021-2027 staan in het teken van vijf hoofddoelstellingen:

1. een **slimmer Europa**, door middel van innovatie, digitalisering, economische transformatie en ondersteuning voor kleine en middelgrote ondernemingen;
2. een **groener, koolstofvrij Europa**, waar de Overeenkomst van Parijs wordt uitgevoerd en waar in energietransitie, hernieuwbare energiebronnen en de strijd tegen klimaatverandering wordt geïnvesteerd;
3. een **beter verbonden Europa**, met strategische transport- en digitale netwerken;
4. een **socialer Europa**, waarin resultaten worden geboekt met betrekking tot de Europese pijler van sociale rechten, en waarin kwalitatief hoogstaand werk, onderwijs, vaardigheden, sociale inclusie en gelijke toegang tot gezondheidszorg worden ondersteund;
5. een **Europa dat dichterbij de burger staat** door ondersteuning van lokaal geleide ontwikkelingsstrategieën en duurzame stedelijke ontwikkeling in de gehele EU.

Op 25 juni 2020 bereikte de Brusselse Hoofdstedelijke Regering een akkoord over de **Strategie voor de investering van de Europese fondsen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**. Deze nota geeft richting aan het gebruik van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) voor de periode 2021 tot 2027, met het oog op de opmaak van een Operationeel Programma voor Brussel, een onmisbaar referentiedocument voor de ondersteuning door voornoemd fonds van de acties die op het grondgebied worden ondernomen.

De investeringsstrategie van de Europese fondsen beschrijft de specifieke doelstellingen die de regering moet uitwerken en stelt tevens de verdeling van de middelen, in percentage, vast tussen deze doelstellingen. Overeenkomstig de Europese regels volgt de oriëntering door het Brussels gewest het principe van concentratie per thema, dat bepaalt dat 85% van de EFRO-middelen naar de eerste twee strategische doelstellingen gaat alsook dat ten minste 30% van de middelen van het Fonds wordt bestemd voor strategische doelstelling 2.

Naast de selectie van de specifieke doelstellingen en een verdeling van de middelen ontwikkelt de nota (in punt 4 van elke strategische doelstelling) "voor elke geselecteerde specifieke doelstelling geïdentificeerde prioriteiten" die het referentiekader vormen voor de uitwerking van een operationeel programma.

In de huidige fase heeft de regering verschillende actoren en besturen geraadpleegd in verband met de technische rol die zij op zich kan nemen in het kader van de opmaak van dit programma door de directie EFRO van de GOB. Het is in dit kader dat de Raad voor Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (RWBBHG) het verzoek heeft ontvangen om een advies te verlenen met betrekking tot de nota.

Na afloop van deze overlegronde zal een gestructureerd programma worden uitgewerkt dat vervolgens het voorwerp zal zijn van een milieueffectenrapport en een openbaar onderzoek (op basis van een milieueffectenrapport) alsook van een raadpleging van de adviesinstanties. Vervolgens zal het ontwerpprogramma worden voorgesteld aan de Europese Commissie zodat er voor het einde van het jaar 2021 nieuwe projectoproepen kunnen worden gelanceerd.

2. ADVIES VAN DE RWBBHG

2.1. Algemene opmerkingen

2.1.1. Gewestelijke diagnose

Sommige gegevens die het OOI-financieringslandschap in het Brussels gewest bepalen, zijn niet recent en laten dan ook niet toe een actuele tendens te ontwaren. Bovendien worden sommige gewestelijke gegevens niet vergeleken met de gegevens van de andere entiteiten, wat een goede lezing ervan verhindert.

2.1.2. Synergie met het RIS3 en het Gewestelijk Innovatieplan (GIP)

Daar de ontwikkeling van de nieuwe strategie inzake slimme specialisatie (RIS3) en het nieuwe gewestelijk innovatieplan parallel plaatsvinden met de redactie van het operationeel EFRO-plan, vraagt de RWB toe te zien op de goede verwevenheid tussen beide strategieën opdat er projecten zouden kunnen worden uitgewerkt die een reëel hefboomeffect hebben en belangrijke sociale en economische gevolgen genereren. De samenhang tussen beide strategieën is des te crucialer daar het bestaan van een RIS3 een gunstige voorwaarde is om voor ons gewest een maximaal gebruik van de fondsen te garanderen.

2.1.3. Financiering

Aangezien het aandeel van de financiële steun vanwege Europa aan het EFRO zou dalen van 50% tot 40% van het budget ter gelegenheid van de programmering 2021-2027, vraagt de RWB om zo snel mogelijk duidelijk te maken of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de resterende 60% zal financieren dan wel of aan de operatoren zal worden gevraagd om in het saldo te voorzien. Het feit dat de operatoren zelf zouden moeten instaan voor de financiering van een dergelijk bedrag zal misschien het risico meebrengen dat sommigen *de facto* worden uitgesloten van deelname aan het mechanisme. Voor de RWB is het dus wenselijk dat de overheid de volledige cofinanciering voor haar rekening blijft nemen.

Indien een cofinanciering van 10% aan de partners zou worden gevraagd, moet er op worden gelet dat er - voor de universiteiten - rekening kan worden gehouden met de toewijzing van academisch (of ander) personeel dat bij het project is betrokken.

2.1.4. Toegang tot de financiering voor non-profitorganisaties

De RWB schaart zich achter de intentie om de financiering open te stellen voor non-profitorganisaties en meer bepaald voor operatoren die bestaan in de vorm van een vzw. Hoewel de Europese regelgeving de directe toegang tot de financiering onmogelijk maakt voor vzw's, steunt de RWB het voorstel om een indicator bis te ontwikkelen met het oog op de integratie van de vzw's¹. Overigens heeft de RWB vragen bij de mogelijkheid inzake de financiering van een kankercentrum indien non-profitorganisaties worden uitgesloten van indicator RCO 01.

¹ De RWB wijst er ook op dat deze doelstelling bis duidelijk moet worden gedefinieerd in de nota.

2.1.5. Samenwerking tussen de verschillende actoren

De RWB vraagt om in de hele tekst meer de nadruk te leggen op de samenwerking tussen de onderzoeksinstituten (universiteiten, hogescholen, onderzoeks- en innovatiecentra) en de bedrijven (bv. op het vlak van kennisoverdracht).

2.2. Strategische doelstelling 1: "Een slimmer Europa dankzij de bevordering van een intelligente en innovatieve economische transformatie"

In verband met de prioritaire sectoren en de verschillende prioriteiten van deze specifieke doelstelling wijst de RWB erop dat de Strategie 2030 verwijst naar de bereidheid om alle gewestelijke actoren te ondersteunen, i.e. de academische en de privésector, de non-profitsector, de verenigingssector en de openbare sector.

Op het vlak van e-government wenst de RWB de aandacht van de regering te vestigen op de sociale ongelijkheid die nog groter kan worden als gevolg van de ongelijke toegang tot informatie via internet of digitale kanalen. Is het mogelijk om te investeren in de openbare toegang tot internet, digitale informatie, de vorming van de doelgroepen, ...? Kortom, de strijd tegen de digitale kloof door competentieontwikkeling in dit domein.

2.2.1. Operationele doelstelling 1.1: Het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën

Voor deze operationele doelstelling vraagt de RWB uitdrukkelijk dat de voorgestelde projecten – meer bepaald een centrum voor geïntegreerd onderzoek dat zich speciaal wijdt aan artificiële intelligentie evenals de oprichting van een kankercentrum – zouden steunen op bestaande projecten en synergieën tot stand zouden brengen met bestaande (internationale) instituten.

Zo moet het centrum voor artificiële intelligentie aansluiten bij het initiatief TRAIL waaraan IA4Belgium, de ULB en de UCLouvain deelnemen, in samenwerking met de UMons, de UNamur, de ULiège en meerdere onderzoekscentra. Voorts en nog steeds in verband met artificiële intelligentie onderstreept de RWB het belang van de uitwerking van concrete doelstellingen om zich te onderscheiden van andere regio's.

Van zijn kant zou het kankercentrum ook samenwerkingsverbanden tot stand moeten brengen met bestaande projecten zoals het EORTC (actief in Brussel) of andere Belgische instellingen zoals het "kankerregister".

Nog steeds op het vlak van gezondheid impliceren digitalisering en AI ook een vereenvoudiging van de registratie van (gezondheids)gegevens, de instemming van de patiënt, het koppelen van gegevensbronnen, het onderzoek naar bronnen van metadata, de toegang tot geaggregeerde gegevens om (zowel openbaar als privaat) onderzoek mogelijk te maken. In dit domein kunnen verschillende doelstellingen worden gecombineerd, zoals de samenwerking tussen onderzoeksinstituten en ondernemingen, de samenwerking met ziekenhuizen, digitalisering van gegevens, gezondheid, ...

Tot slot wijst de RWB op het cruciale belang van prospectief onderzoek in verband met het Brussels gewest, dat zich niet mag beperken tot technologische toepassingen.

2.2.2. Operationele doelstelling 1.2: Profiteren van de voordelen van digitalisering voor burgers, bedrijven en overheden

Voor deze doelstelling vraagt de RWB om de investeringen ook toegankelijk te maken voor de universiteiten en hogescholen, daar de digitalisering van het onderwijs leidt tot een betere toegang tot onderwijs, leren en opleidingen en dus de burgers ten goede komt.

De RWB beveelt in verband met deze doelstelling ook aan om indicatoren vast te stellen die een monitoring van de digitalisering mogelijk maken.

2.2.3. Operationele doelstelling 1.3: De groei en het concurrentievermogen van de kmo's alsook de creatie van banen bij de kmo's versterken

De RWB vraagt om alle sectoren te betrekken bij de verschillende wijzigingen die worden doorgevoerd.

2.3. Strategische doelstelling 2: Een groener, koolstofarmer Europa (dit omvat de energietransitie, de circulaire economie, de aanpassing aan de klimaatveranderingen en risicobeheer)

De RWB zou graag weten of de universiteiten en instellingen voor hoger onderwijs ook aanspraak kunnen maken op deze beleidsdoelstelling voor campussen met een beperkte CO₂-uitstoot. Bovendien wijst de RWB er ook op dat het verstandig is om niet louter te focussen op de verbetering van de gebouwen wil men de 2de strategische doelstelling verwezenlijken.

2.4. Strategische doelstelling 3: Een beter verbonden Europa, met strategische transport- en digitale netwerken?

De RWB vraagt zich af hoe het komt dat de 3de strategische doelstelling niet voorkomt in de beleidsnota.

2.5. Strategische doelstelling 4: "Een sociaal Europa door de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten"

De RWB stelt vast dat SD4 voornamelijk is gericht op de creatie en renovatie van infrastructuur. Daarnaast wenst de raad dat maatschappelijke projecten en projecten van sociale vernieuwing eveneens rechtstreeks zouden kunnen worden ondersteund in het kader van deze doelstelling, net als ter gelegenheid van de voorgaande programmering via het thema "Promoting social inclusion & combating poverty". De RWB heeft ook vragen bij de mogelijkheid om een specifieke doelstelling op het vlak van kinderopvang toe te voegen.

2.5.1. Operationele doelstelling 4.2 "gericht op het verbeteren van de toegang tot inclusieve en hoogwaardige diensten op het gebied van onderwijs, opleiding en een leven lang leren door het ontwikkelen van infrastructuur, met inbegrip van het bevorderen van veerkracht voor het onderwijs en opleidingen op afstand en online"

De RWB is van oordeel dat deze doelstelling kan worden versterkt door doelstelling 1.2 betreffende de digitalisering, voor zover de instellingen voor hoger onderwijs toegang krijgen tot de investeringen die deel uitmaken van deze doelstelling; dit wordt niet nader vermeld in de nota van het EFRO die het enkel heeft over scholen en kinderdagverblijven.

2.5.2. Definitie "sociale innovatie"

Om duidelijk te maken wat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedoelt met "sociale innovatie", stelt de RWB voor te steunen op de definities die het BISSIB, Coopcity of Innoviris hanteren in het kader van de projectoproepen Co-Creation.

2.5.3. Definitie NEET

De RWB vraagt om een definitie van het woord NEET op te nemen in de nota.

2.5.4. Europese prioriteiten

Om duidelijk te maken wat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedoelt met "sociale innovatie" stelt de RWB voor te steunen op de definities die het BISSIB, Coopcity of Innoviris hanteren in het kader van de projectoproepen Co-Creation.